
Prilog poznavanju crkvenih zvona Hrvatske

Snježana Pavičić

Hrvatski povijesni muzej

Izvorni znanstveni rad-UDK 673.5(497.5)"13/18"
247.3(497.5)"13/18"

6. 10. 1998.

Na osam primjera crkvenih zvona, koliko ih se ukupno nalazi u Hrvatskom povijesnom muzeju u Zagrebu, mogu se utvrditi osnovne tipološko-morfološke, ikonografske i stilske varijacije u kontinuitetu od 14. do 19. stoljeća. No prije razlikovnih karakteristika, što će se najbolje pokazati analiziranjem svakog pojedinačnog zvona, valja navesti da su sva izrađena od lijevane bronce smjese bakra i kositra u sastavu odnosno postotku koji može varirati, ali se uglavnom zadržava u omjeru 4/5 bakra i 1/5 kositra.¹

Autorica analizira osam crkvenih zvona iz fundusa Hrvatskog povijesnog muzeja u Zagrebu. Najstarije je gotičko zvono proizvedeno na prostoru Hrvatske krajem 14. ili početkom 15. st. Slijede dva zvona iz 16. st.: jedno iz župne crkve u Vinici (1545.), drugo iz kapele sv. Vida u Samoboru (1564.). Zvono izliveno 1669. potpisao je majstor Petter Zwelffer u Grazu. Dva zvona oblikovali su poznati majstori zvonolijevači Pavle de Polis, (1725) i Johannes Schulz (1755), a za treće zvono iz 18. st. nema podataka o majstoru, ali je izliveno u jednoj od zagrebačkih radionica 1742. godine. Najmlađe zvono muzejske zbirke proizvedeno je 1839. godine, a potpisao ga je varaždinski majstor Anton Fiel.

¹Dr. Viktor Hoffiler, "Osvrt na rekviziciju zvona u Hrvatskoj", Sv. Cecilija, siječanj-veljača 1919, sv. X., str.7.; Msgr.Dr. Kamilo Dockal, "Naša zvona i njihovi lijevaoci. Prilog hrvatskoj campanologiji", Tisak Narodne tiskare Zagreb, 1942, str. 26-27.

Precizno opisujući od kojih se sve dijelova sastoji smjesa za izradu zvona Dockal navodi da: "u toj smjesi imade bakra 76 do 80%, a kositra 24 do 30%. Stari nazivahu ovu smjesu zvonovina, lat. *aes campanarum*, *aes caldarium*, *aes fusile*. Specifična težina zvonovine je 8.8. Kovina gongova i njemačkih zdjela sadržava preko 78% bakra i 22% kositra, 0.54% olova i 0.18% željeza. Ova je mješavina tvrda, krhka i teško obradiva. Njezina je specifična težina 8.368. Kemičkom se analizom ustanovilo, da stara zvona sadržavaju osim bakra i kositra i druge kovine, kao olovo, cinak, bizmut, nikl, antimon i željezo. No nije isključeno da su ove kovine i slučajno došle u zvonovinu kao pratioci nečistog bakra. Ustanovljeno je da je zvonovina to bolja i to uporabivija, što je bakar i kositar čišći i što se više mara uložilo u rastapanje ovih kovina s obzirom na pravu vrućinu i duljinu taljenja".

1. Najstarije je veliko gotičko zvono izdužena oblika (sl. 1), bez ukrasa i natpisa (inv. br. 30943). Tek blaga horizontalna linijska ispupčenja pri donjem i gornjem dijelu zvona nježno "artikuliraju" glatku površinu. Zvono je vjerojatno proizvedeno na prostoru Hrvatske krajem 14. ili početkom 15. stoljeća. S donje je strane na pojedinim mjestima otkrhanu, a s gornje je naknadno apliciran držač i kuka s navojima. Izvorno se na tom mjestu redovito nalazi jednostavna trodijelna konstrukcija sa središnjim većim otvorom i dvije manje drške, što je karakteristično za tip gotičkih zvona.² Ukupna visina zvona je 51 cm, visina do držača je 43,5 cm, donji promjer otvora je 41 cm, a promjer gornjeg dijela 20 cm. Unutra je željezni bat dužine 45 cm. Bat završava oblikom krnjeg stošca čiji promjeri rastu od 2 do 5 cm, težina zvona je 51 kg. Sličan tip zvona nalazi se u Muzeju za umjetnost i obrt³, a potječe iz crkve sv. Antuna Padovanskog u Zagrebu, dok je drugi, šire analogan primjer (jer je taj još stariji i "gotičkiji") također zvono iz MUO-a koje se prvotno nalazilo u crkvi sv. Trojice u Malom Dolu (Bakarac).⁴ Budući da je u unutrašnjosti zvona iz HPM-a, sačuvana i jedna na papiru ispisana bilješka s tekstom "No für Museum 9/4, 917" može se konstatirati da je ono doneseno u "Museum" (bivši Narodni muzej u Zagrebu) 1917. godine. Možda je to zvono jedno od onih što ih je Viktor Hoffiler uspio sačuvati pred navalom skidanja zvona koje je propisalo ondašnje vojno ministarstvo. Poznato je, naime, da su u ratnim vremenima crkvena zvona bila idealan materijal u tvornicama streljiva za pretaljanje i izradu ubojitog oružja. Tako je i u Hrvatskoj i Slavoniji 1916. godine, Naredbom Vojne oblasti bivše Austro-ugarske monarhije započelo skidanje zvona. S jednog, od ukupno 8 sabirališta u Hrvatskoj, i to sa zagrebačkog Glavnog kolodvora, odvezeno je tada stotinu vagona zvona (!), što znači više tisuća tona bronce. O svemu tome podatke je zabilježio Viktor Hoffiler, koji je u to doba predsjedavao Povjerenstvu za čuvanje umjetničkih i historičkih spomenika.⁵

Slijede zatim dva primjera renesansnih zvona iz 16. stoljeća. Jedno je iz župne crkve u Vinici iz 1545. godine (inv. br. 2060), a drugo iz kapele sv. Vida u Samoboru datirano je 1564. godine (inv. br. 2061).

2. Kapa se viničkog zvona (sl. 2) sastoji od krune s jednim većim i šest postranih manjih držaka. Na gornjem rubu između dvije horizontalno istaknute linije, izvedene poput istanjenog tordiranog užeta, raspoređene se natpis: "AVE - MARIA - M - D - XXXX - V - IAR - +". Srednji je dio zvona, tj. njegov obod posve gladak,

a pri donjem su rubu dvije paralelne horizontalne linije postavljene tik jedna do druge. Visina zvona je 34 cm, visina do kruništa je 25 cm, promjer donjeg otvora je 30 cm, a promjeri gornjih završetaka su 17 i 12 cm, težina zvona je 17 kg. Bata nema. Zvono je pronađeno u župnoj crkvi u Vinici pokraj Varaždina, a za Narodni muzej je kupljeno 1907. od Ivana Lebiša i Antuna Blazine u Zagrebu.⁶ Po proporcijama, posebno približavanju dimenzija visine i promjera donjeg otvora, zatim po jasnom diferenciranju pojedinih zona, te po izražajnoj liniji obrisa (blago koljenasto istaknuće rubnog donjeg dijela, suzdržana kosina oboda, jača kosina kratkog prijelaznog dijela do horizontale gornjeg dijela na kojoj leži kruna), zvono pokazuje skladne renesansne karakteristike. Ostavlja dojam stabilnosti, čvrstoće i proporcijske pravilnosti.

3. Samoborsko zvono⁷ iz kapele sv. Vida, nastalo samo devetnaest godina nakon spomenutog viničkog primjera, u svom je osnovnom dojmu sličnog oblika (sl. 3), no preciznije prateći liniju obrisa i odnose pojedinih dijelova jasno se uočava sklonost gotizaciji. Linija oboda je mekša i duža, nema strogog odvajanja dijelova. Prijelaz s oboda na donji prošireni dio je naglašen s jednom plastično profiliranom linijom, a pri samom kraju još su dvije pliće linije. Ukupna visina zvona je 48 cm, visina do osnove kruništa je 40 cm, promjer donjeg otvora je 35 cm., a gornjeg dijela 19,5 i 15,5 cm, težina zvona je 39 kg. Krunište se sastoji od jednog srednjeg i šest postranih manjih držaka. Na gornjem kraju trupa između dvije horizontalne linije teče natpis: "S. D. P. R. V. P A V L S H A T M I C H G O S E N", a ispod na trupu zvona je datacija 1564.

²Vidi katalog "Gotika u Sloveniji-Svet predmetov", Narodni muzej Ljubljana, 1995, str. 288., kat. br. 1.6.1., i katalog "Sakralna umjetnost", MUO, Zagreb, 1979, sl. na str. 93.

³MUO, stalni postav, kat. br. 31. Neokoliko zvona izloženih u stalnom postavu MUO-a djelomično je poslužilo kao komparativni materijal za primjere iz HPM-a. Nadam se da će budući istraživači imati na raspolaganju širu dokumentacijsku bazu te tako još bolje utvrditi njihove sličnosti, razlike i ostale relevantne podatke.

⁴MUO, stalni postav, kat. br. 37, i katalog "Sakralna umjetnost", MUO, 1979, str. 124, sl. na str. 93, inv. 11473., zvono je označeno natpisom "MAGISTER PETRUS ME FECIT", visina 55 cm, promjer 35,5 cm.

⁵Hoffiler, navedeno djelo, str. 8, 9. Podaci o rekviziciji zvona mogu se naći i u sljedećim djelima: "Službeni vjesnik nadbiskupije zagrebačke, br. 5, god IV, 28. kolovoza 1917. Popis crkvenih zvona u području nadbiskupije zagrebačke koja bi se radi umjetničke ili historičke vrijednosti imala izuzeti od uporabe u ratne svrhe"; "Službeni vjesnik nadbiskupije zagrebačke", br. 3., 1. lipnja 1917, Rekvizicija zvona, str. 37.; "Katolički list", 16. kolovoza 1916, Crkvene vijesti. Opisi zvona rekviriranih u ratne svrhe, str. 34; "Glasnik biskupije bosanske i

godine. Majstor "Pavls" (Paulus) je dakle autor zvona ("Paulus me je je salio"), ali se ne može točno utvrditi mjesto izvedbe. Srednji dio oboda je bez natpisa i ukrasa. Donji rub je mjestimično otkrhan. Željezni bat dužine 39 cm je kasnije umetnut i kožom uviješen u željeznu kariku. Bat se trapezasto širi prema dnu gdje je širina 6 cm, a na površini gornjeg dijela samog kraja su tri radijalna usjeka. Zvono je početkom stoljeća (1904. godine) kupljeno za Narodni muzej od samoborskog župnika Franje Forka za 65.70 kruna.

4. U zbirci Hrvatskog povijesnog muzeja samo je jedno zvono iz 17. stoljeća (inv. br. 30939). Natpisom, "PETTER * ZWELFFER * IN GRAZ * HAT MICH GOSSEN ANNO * 1669", što se proteže između dviju paralelnih crta pri gornjem rubu zvona, riješeno je pitanje njegova autorstva i datacije (sl. 4). Petter Zwelffer je, dakle, potpisnik toga gradačkog zvona izlivenog 1669. godine. Promjer otvora je 32 cm, a promjeri užeg i šireg gornjeg dijela su 16 i 19 cm. Ukupna visina zvona je 36 cm, a visina do kruništa, koje se sastoji od jednog većeg i šest manjih držača, je 28 cm, težina zvona je 25 kg. Prijelaz s oboda na donji dio istaknut je parovima paralelnih nizova horizontalnih linija. Proporcijski odnosi su vrlo blizu renesansnim principima pravilnosti, no umnožavanje plastičnih elemenata (stepenasto dodavanje kružnica u gornjem i donjem dijelu) te suzdržano "uzdrmanje" obrisa već najavljuju ranobaroknu igru i raščlanjivanje površine.

Slijede tri primjera zvona iz 18. stoljeća. Prvo je potpisao majstor Pavle de Polis, drugo poznati majstor Johannes Schulz, a za treće se nažalost ne može utvrditi autor, ali se zna da je izliveno u Zagrebu.

5. De Polisovo zvono iz 1725. godine (inv. br. 30-940) posebno je zanimljiv i vrijedan primjerak (sl. 5). Sastoji se od kape s kruništem sa šest manjih (jedno je naknadno istrgnuto) i sadašnjim većim držačem, zatim oboda (trupa) s reljefnim prikazima i blago zakošenog donjeg dijela. Ukupna visina zvona je 42 cm, a visina do kruništa je 32 cm. Promjer donjeg otvora je 36 cm, a promjeri gornjih širih i užih dijelova su od 20 do 15 cm, težina zvona je 30 kg. U središnjem prostoru oboda (trupa) zvona, između nizova paralelnih linija koje su međusobno udaljene 11,5 cm, smještena su četiri plitko reljefna prikaza, u pravilnim razmacima. To su prikazi Razapetog Krista (sl. 5 a), Bogorodice od sedam žalosti (sl. 5 b), jedne klečeće svetice na oblacima s krunom polegnutom do nogu i žezlom u rukama, te likom stojećeg sv. Josipa s Kristom djetetom u desnoj ruci i grančicom u lijevoj. Iznad tih likova, a između paralelnih horizontalnih linija je natpis: "ANNO DOMINI MDCCXXV". Iznad ovog pojasa teče se još jedna dekorativna traka pravilnog, horizontalno položenog vitičasto-srčolikog uzorka. Slična se traka nalazi i na primjeru jednog manjeg zvona iz MUO-a koje potječe iz kapele u Hreljinu, a datirano je 1699. godine.⁸ Komparativni primjer je i zvono Giefler De Polisa objavljeno u knjizi Antona Gnirsa "Alte und Neue Kirchenglocken".⁹ Na zvonu iz fundusa HPM-a, nalazi se potpis autora u donjem dijelu, točno ispod prikaza Krista, izveden velikim slovima u tri reda: "OPVS/ PAVLI DE/ POLIS". U našem dosada najopsežnijem dijelu o zvonima što ga je 1942. godine objavio zagrebački kanonik Kamilo Dočkal¹⁰ nema podataka o majstoru Pavlu de Polisu, iako autor navodi nekoliko drugih majstora istog prezimena, na primjer: De Polis Antonius, De Polis Bartholomaeus, De Polis Joannes Baptista, De Poli Fratelli, De Polis Haeredes i Polli G.B.¹¹ U MUO-u, u stalnom izložbenom postavu, također se nalazi jedno zvono koje je potpisao majstor Eredi de Polis.¹²

6. Drugo zvono iz 18. stoljeća (inv. br. 30941) ima na gornjem dijelu natpis: "S. DONATUS . ORA . PRO . NOBIS", a uz donji rub, između dvije horizontalne linije, je natpis: "FUSA . ZAGRABIAE . 1742" (sl. 6). Obod, to jest trup, središnji dio zvona, ukrašen je sa četiri reljefna prikaza raspoređena u pravilnom razmaku. Iznad riječi "FUSA" je prikaz Krista na križu, zatim slijedi prikaz Sv. Donata odjevenog u biskupsku odoru s mitrom na glavi, pastoralnim štapom u lijevoj i knjigom u desnoj ruci, te prikaz okrunjene Bogorodice s Kristom djetetom na desnoj i žezlom u lijevoj ruci (sl.

srijemske", 15. srpnja 1916., br. 13, str. 98.; "Glasnik biskupije bosanske i srijemske", br.16., 31. kolovoz 1916; Acta povjerenstva iz 1917.godine.

⁶Dočkal, navedeno djelo, str. 59. "Blazina Antun, zvonolijevalac u Zagrebu i vlasnik kaptolske zvonoljevarne. On je s drugom Ivanom Lebišem, godine 1903. preuzeo zvonoljevarnu od braca Rudolfa i Miroslava Pernera, pa je osnovao tvrtku "Lebiš i Blazina". Tvrtka je pod tim imenom radila do 1910. godine.

⁷"Museum 1846.-1996", katalog, Hrvatski povijesni muzej, 1996., str. 47., kat. br. 64.

⁸MUO, stalni postav, kat. br. 5.

⁹Dr. Anton Gnirs, "Alte und Neue Kirchenglocken. Als ein Katalog der Kirchenglocken im Österreichischen Küstenlande und in angrenzenden Gebieten mit Beiträgen zur Geschichte der Gufmeister". Wien 1917. Kunstverlag Anton Schroll & Co., str. 128, sl.190.

¹⁰Dočkal, navedeno djelo, str. 95-97.

¹¹Isto, str. 96-97.

¹²MUO, stalni postav, kat. br. 17., zvono je datirano 1757.godine, a proizvedeno je u Veneciji.

6a), a četvrti prikaz klečeća bradata muškarca u lijevom profilu sa sklopljenim rukama u znak molitve. Zvono je visoko 44 cm, a promjer otvora je 40 cm, težina zvoja je 61 kg. Na ovom je zvonu prijelaz s oboda na donji dio znatno izražajniji i koljenastiji, nego na prethodnom primjeru gdje, vertikalni obris suzdržano pada i umjereno se širi prema dolje. Kapa je također prekinuta pod oštrijim kutom, gotovo da je horizontalno položena, a kraj je naglašen užom dekorativnom trakom palmetastog uzorka koja pridonosi jasnijoj diferencijaciji dijelova. Veličinom i dekoracijom to zvono je slično primjerima iz MUO-a, od kojih je jedno pripisano radionici Ane Marie ud. Foresty¹³, a drugo s natpisom Ivana Forestya datirano je 1726. godine.¹⁴ Osobitost je zvona iz HPM-a da ima sačuvan cijeli mehanizam s drvenom konstrukcijom koja je sa kruništa opasana metalnim držačima, dijelom graviranim i sa vijcima koji sve podržavaju i povezuju u cjelinu.

7. Zvono Johannes Schulza (inv.br. 30938) naša-
lost je u najlošijem stanju (sl. 7). Većim je dijelom napuknuto i izgrebano, a na gornjem je dijelu apliciran potpuno novi držač. Nema podataka o tome kada je i zašto došlo do te naknadne, prilično loše izvedene intervencije. Ispod kape zvona, a između dviju horizontalno položenih linija je natpis: "JOHANNES SCHULZ FUDIT ME ZAGRABIAE 1755", a pod njim teče horizontalna dekorativna traka vitičastog uzorka. Na površini trupa zvona je prikaz Krista na Križu, a s nasuprotne strane je lik svete (vjerojatno okrunjene) s grančicom u spuštenoj desnoj ruci. Zvono je relativno manjih dimenzija. Ukupno je visoko 32 cm (bez naknadno zalemljenog držača visoko je 24 cm.), a promjer donjeg otvora je 31 cm. Zvono je teško 19 kg. Joannes Schulz je bio poznati zvonolijevaoc u Zagrebu sredinom 18. st. On je, kako je primjetio već Kukuljević, "prvi Nijemac koji je došao u zagrebačku ljevaonicu, jer su ondje dotada uglavnom bili Talijani (Franchi i Foresti)". Tijekom rekvizicije našlo se, prema Hoffilerovim izvještajima, 37 Schulzovih zvona. Od poznatijih radova njegova se zvona nalaze u kapeli Sv. Barbare u župi Šipak, u kapeli sv. Mihajla u Samoboru, u župnoj crkvi u Riječici kod Karlovca, pripisuje mu se i jedno zvono iz stare zagrebačke zvonarnice¹⁵, a nekoliko je primjera u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu. Prema Dočkalu "Schulz je umro g. 1758., a posao je preuzela njegova udovica"¹⁶ pa su tako Schulzovi kalupi bili u optjecaju i nakon njegove smrti. Sudeći po nepravilnostima izrade i prilično "razvodnje-

nim" i izlizanim reljefnim istaknućima vjerojatno je i zvono iz HPM-a, lijevano u jednom od takvih istrošenih kalupa.

8. Iz 19. stoljeća u zbirci muzeja je samo jedno zvono (inv.br. 30942), a označeno je natpisom "MICH GOSS ANTON FIEL IN WARASDIN AN 1839" (sl. 8). Pojedini dijelovi zvona izražajno su diferencirani od kruništa do donjeg dijela. Na trupu su dva nasuprotno postavljena prikaza, Raspeće s Marijom i Magdalenom uz križ te arhandel Mihovil s uspravnim mačem u desnoj i vagon u lijevoj ruci (sl. 8a). Natpis je na gornjem dijelu između dvije horizontalne linije, u prostoru između dva dekorativna niza: donjeg s dvostrukim girlandama koje završavaju pravilnim višelatičnim cvjetom, i gornjeg nizom pravilno poredanih uspravnih palmeta. Kruna je sačuvana, pravilnog je oblika sa 6 držača od kojih je jedno naknadno istrgnuto iz cjeline. Ukupna visina zvona je 40 cm, promjer donjeg otvora je 42 cm, a težina 42 kg. Zvono je proizvedeno 1839. godine u Varaždinu, a oblikovao ga je poznati varaždinski majstor Antun Fiel, kojemu se pripisuju i zvona iz "kapele sv. Florijana u Varaždinu, župne crkve u Bistri, kapele sv. Wolfganga u Klenovniku, te župne crkve sv. Križa u Ogulinu".¹⁷

¹³MUO, stalni postav, kat. br. 20., zvono iz kapele sv. Ivana Krstitelja u Ozaljskom Fratrovcu iz 1752. godine

¹⁴MUO, stalni postav, kat. br. 26.

¹⁵Dočkal, navedeno djelo, str. 108-109; Ivan Kukuljević Sakcinski spominje Schulza u tekstu "Zvonolijevstvo u Zagrebu" objavljenom u "Vijencu" iz 1880 (6-11), br. 8., str. 123.

¹⁶Dočkal, str. 109.

¹⁷Isto, str. 75-76.

1. Kasnogotičko zvono, kraj 14., početak 15. stoljeća

2. Zvono iz župne crkve u Vinici, 1545. godina

3. Zvono iz kapele sv. Vida u Samoboru, 1564. godina

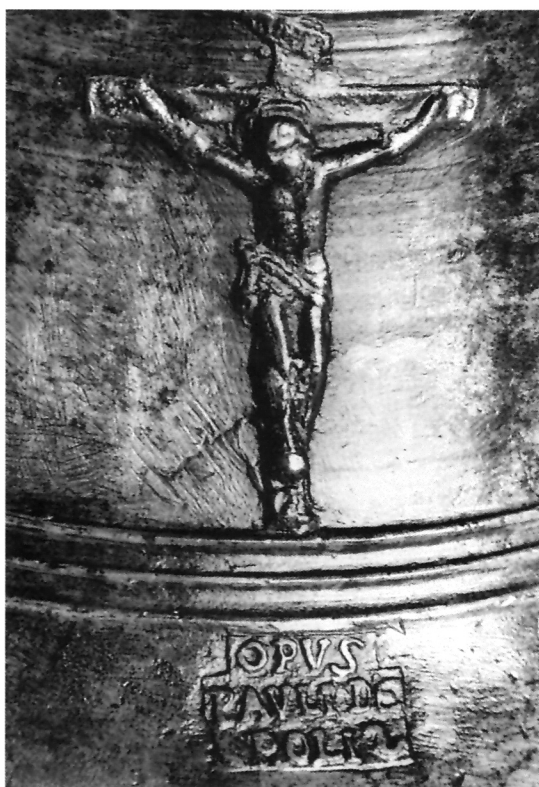
4. Zvono majstora Pettera Zwelffera izliveno u Grazu 1669. godine

5. Zvono majstora Pavle de Polisa iz 1725. godine

5a. Detalj zvona de Polisa, razapeti Krist

5b. Detalj zvona de Polisa, Bogorodica od sedam žalosti

6. Zvono nepoznatog majstora izliveno u Zagrebu 1742. godine

6a. Detalj zagrebačkog zvona, Bogorodica s Kristom

8a. Detalj zvona Antona Fiel, arhanđel Mihovil

7. Zvono Johannesa Schulza iz 1755. godine

8. Zvono varaždinskog majstora Antona Fiel iz 1839. godine

Snježana Pavičić
A Contribution to the Inventory of the Church Bells of Croatia

Analysing eight church bells, the collection in the Croatian Historical Museum in Zagreb, the author defines their typological, iconographical and stylistic features. The oldest is the Gothic bell, probably manufactured in Croatia in the late 14th and early 15th century (41x43,5 cm). Instead of the original crown, the hook with a coil was installed subsequently. (tab.1)

The bell from the parish church in Vinica near Varaždin (34x30 cm) dates from 1545; harmonious Renaissance features are present in its proportions and expressive shape. The upper part, between two lines, bears the inscription: "AVE-MARIA-M-D-XXXX-V-IAR-+" (tab. 2)

The bell from the St. Vitus chapel of Samobor (48x35 cm). On the top end between two lines there is the inscription "S. D. P. R. V. PAVLS HAT MICH GOSSEN", with the date 1564 underneath. Master "Pavls" (Paulus) is obviously the caster of the bell, but it is impossible to establish accurately the place of manufacture (tab.3).

Petter Zwelffer is the master caster of one bell (36x32 cm) cast in Graz in 1669. The inscription "PETTER* ZWELFFER* IN GRAZ* HAT MICH GOSSEN ANNO* 1669", is between two parallel lines on the upper part of the bell. The relationship of proportions is close to the Renaissance principles of regularity, but the multiplication of plastic elements (gradual addition of circles in the upper and lower parts) and a certain "warping" of shape presage the early-Baroque play and articulation of surfaces (tab.4)

The bell by Pavlo de Polis from 1725 (42x36). The central space between rows of parallel lines is taken up by four reliefs arranged in even intervals: The Crucifixion, Our Lady of the Seven Sorrows, a figure of a saint kneeling on clouds, and St. Joseph with the baby Jesus in his right hand and a twig in his left. Above that, and between parallel horizontal lines, there is the inscription: "ANNO DOMINI MDCCXXV", decorated on top by a band with a tendril - and heart-shaped pattern. The full signature of the caster is under the representation of the crucified Christ, as follows: "OPVS/ PAVLI DE/ POLIS" (tab.5)

A bigger bell (44x40 cm) dating from the middle of the 18th century, with the inscription "S.DONATUS . ORA . PRO . NOBIS" and "FUSA . ZAGRABIAE . 1742" on the rim is decorated with four relief figures. Above the word "FUSA" there is the representation of Christ on the cross; it is followed by St. Donatus dressed in bishop's vestments, with the mitre on his head, the pastoral staff in his left hand and a book in his right; a crowned Madonna with the baby Jesus and a sceptre, and the fourth, a figure of a kneeling bearded man in left profile, hands clasped in prayer, which is typical for a donor. The bell is of additional interest because the original mechanism with the wooden construction circled by metal brackets has been preserved (tab.6).

The bell by Johannes Schulz (32 /without the bracket welded later/ x24 cm) is in the worst condition. It is cracked and scratched in many parts, and on the upper half a new bracket has been applied. There are no documents about the reason for and the date of that later, rather badly executed intervention. Under the cap of the bell, between two horizontal lines, there is the inscription: "JOHANNES SCHULZ FUDIT ME ZAGRABIAE 1755", with a horizontal decorative band underneath. On the surface of the rim there is the representation of Christ on the Cross, and opposite the figure of a saint with a twig in her lowered right hand (tab.7).

Only one bell in the museum collection dates from the 19th century (40x42 cm), cast by master Anton Fiel and marked by the inscription: "MICH GOSS ANTON FIEL IN WARASDIN AN 1839". It is decorated on the rim with two representations facing each other, the Crucifixion with the Virgin Mary and Mary Magdalene, and the image of Archangel Michael (tab.8).